

NOVÉ SMĚRY VE ŠLECHTĚNÍ HYBRIDŮ SLUNEČNICE RUSTICA

New trends in hybrid breeding of sunflower Rustica

Milan SPURNÝ

Agrofinal s.r.o.

Hybridy slunečnice značky Rustica, kterou na českém trhu výhradně zastupuje společnost Agrofinal, již více jak 10 let úspěšně obohacují trh s osivem v této zemi. Prvotřídní kvalita hybridů, která je podložena dlouholetým testováním hybridů ve všech možných klimatických i půdních podmínkách a špičková osiva, která jsou vyráběna v nejpříznivějších oblastech jižní Francie a Španělska, zajišťuje této značce dlouhodobě přibližně třetinové zastoupení u českých a moravských pěstitelů.

Odolnost proti plísni slunečnicové jako standard

Jakýmsi průkopníkem v uvádění RM hybridů s deklarovanou odolností proti hlavním evropským rasám plísně slunečnicové na trh v naší republice se stala právě společnost Rustica, která zde jako první zaregistrovala a uvedla na trh tento typ hybridu. Psal se rok 2000 a tím hybridem byl pokračovatel „slavné“ KRASOTKY s názvem ALLIANCE RM. Dnes jeho místo již zaujímají novější a výkonnější hybridy jako POMAR RM, ALISSON RM, BROCAR RM, ALLIUM RM, ale tento primát bude už nevratně připsán právě hybridu ALLIANCE RM. Dnes jsme ovšem na prahu roku 2007 a požadavky náročné praxe nutí všechny velké šlechtitelské firmy k rychlému vývoji nových hybridů a také k novým směrům využití této plodiny. A tak jestliže se v roce 2000 šlechtily hybridy mj. na odolnost proti 3 hlavním a nejnebezpečnějším rasám plísně slunečnicové, které jsou uváděny pod číselným označením 100, 703, 710, v současné době se již hybridy šlechtí proti dalším 6 nebezpečným rasám, které byly označeny jako 304, 307, 314, 334, 704, 714, a které byly na rostlinách identifikovány v různých regionech jižní Evropy v letech 2003 a 2004. Jedním z leaderů v tomto šlechtění je i společnost Euralis Semences, která je pokračovatelem společnosti Rustica, jejíž značka byla v Evropě zachována. Před šlechtiteli je tedy v tomto směru řada úkolů a výsledkem do budoucna by měly být hybridy slunečnice odolné proti všem těmto výše uvedeným rasám Plazmopary. Vzhledem k tomu, že se v posledních letech stabilně pěstuje v zemích EU-25 cca 2 miliony ha slunečnice, jedná se o závažnou problematiku.

Prvním dílčím výsledkem by mohl být hybrid ES ALYSSA RM, který bude společností Agrofinal v roce 2007 uveden na český trh, a který vyniká ve zkouškách ÚKZÚZ velmi vysokým výnosem na úrovni 115% na kontrolní hybridy. Zdá se, že to v budoucnu může být jeden z nosných hybridů slunečnice v ČR. V registračních zkouškách ÚKZÚZ jsou však testovány i hybridy další a lze i od nich očekávat, že budou přínosem.

High-oleic hybridy slunečnice už i v ČR

V letošním roce byly v České republice pěstovány tzv. high-oleic hybridy na ploše do 2.500 ha. Zatím to není z celkové plochy slunečnice u nás, která letos činila 47 068 ha, nijak významné procento, ale vzhledem k dynamickému vzestupu ploch tohoto typu slunečnice v Evropě, se dá očekávat vzestup ploch i u nás. Zatím je to však limitováno

hlavně poptávkou zpracovatelů a současná produkce nekončí u domácích zpracovatelských společností, ale vyvážá se zejména na Slovensko a do Německa. Důvodem k pěstování tohoto typu je poptávka po olejích s lepšími vlastnostmi, které jsou potřebné hlavně v potravinářství, farmaceutickém a kosmetickém průmyslu. Hlavním rozdílem oproti standardním typům slunečnice je vyšší obsah kyseliny olejové v oleji (více jak 80%), který je zvýšen na úkor méně stabilních kyselin linolové a linolenové. V potravinářství to například znamená, že tyto hybridy snášejí vysokou teplotu, několikanásobné použití a mají delší životnost. Pěstitelky jsou tyto hybridy o trochu náročnější, neboť vyžadují izolační vzdálenost cca 150 m od standardních hybridů a po sklizni je nutno striktně dodržet oddělené skladování od běžných typů. Zkušenosti z prvního roku pěstování v Česku zatím ukazují, že tento typ slunečnice je vhodnější spíše do intenzivních a teplejších oblastí, ve kterých dosahuje optimálních výsledků. Na trhu je vzhledem k podílu high-oleic typu zatím odpovídající nabídka hybridů, ke kterým patří i hybrid ATOMIC RMO, ze šlechtitelské společnosti Euralis Semences, jež patřil letos k nejpěstovanějším v této kategorii. V letošním roce u tohoto hybridu na běžných plochách neklesl obsah kyseliny olejové v oleji pod 88 %. Vzhledem ke klimatickým výkyvům v tomto pěstitelském ročníku se bude pravděpodobně jednat v tomto ohledu o stabilní hybrid. Příští roky pěstování by však měly ukázat více.

Novinky mezi hybridy pro krmné a potravinářské účely

Charakteristickým znakem těchto hybridů je nižší obsah oleje (do 38%) a vyšší obsah bílkovin (až 38%) a cukrů oproti standardnímu typu slunečnice. Vnější znakem bývá též proužkovaná nažka, ale nemusí to být vždy pravidlem. Hybridy jsou vhodné do směsi pro ptačtvo nebo pro přímý konzum a doplňky v různých potravinách. Vzhledem k tomu, že v současné době nabízené hybridy na trhu často nedosahují standardní odolnosti proti významným houbovým chorobám a jejich výnosový potenciál je nižší, než u běžných typů, rozhodla se společnost Euralis Semences uvést prostřednictvím firmy Agrofinal a značky Rustica na český trh své nové produkty i v tomto úzkém segmentu trhu, který čítá něco přes 3.000 ha. V roce 2007 budou uvedeny na trh dva hybridy s názvy CORTINAL a ES ROYAL. Oba dva by měly být přínosem hlavně v lepší odolnosti proti houbovým chorobám a jejich výnos by měl být vyšší než u stávajících hybridů tohoto typu na trhu.

Pro rok 2007 se předpokládá z důvodů nepříznivých výkupních cen slunečnice v roce letošním částečný pokles ploch slunečnice. Pokud se tak stane, o to důležitější bude zvolit správný hybrid a zvolené pozemky včas osít kvalitním osivem, které musí být mimo jiné opatřeno tzv. rostlinolékařským pasem, který zaručuje jeho původ a nezávadnost. Chtěli bychom, ať už stávajícím, tak i případným novým pěstitelům, poděkovat za projevený zájem o hybridy značky Rustica, a popřát jim, aby nadcházející pěstitelský ročník byl příznivý nejen pro slunečnici.

Kontaktní adresa

Milan Spurný, Agrofinal s.r.o., Petráská 24, 110 00 Praha 1, e-mail: agrofinal@telecom.cz